

Драгана Спасић*Филозофски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица – Србија
e-mail: dadaspasic@gmail.com***Бранислава Дилпарић***Филозофски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица – Србија
e-mail: danya.sm@mts.rs*

НАЗИВИ ЗА РЕЛИГИЈЕ У АСОЦИЈАТИВНО-ВЕРБАЛНОЈ МРЕЖИ СТУДЕНАТА ИЗ КОСОВСКЕ МИТРОВИЦЕ¹

Апстракт: У раду се представљају резултати слободног асоцијативног експеримента спроведеног у периоду мај–јун 2017. године са 560 студената Универзитета у Приштини с привременим седиштем у Косовској Митровици са циљем: (а) да се утврде асоцијативна поља назива за религије (**будизам, ислам, јудаизам, хришћанство** и три његова хипонима: **православље, католичанство и протестантизам**), која нису обухваћена грађом Асоцијативног речника српскога језика, као и опште карактеристике ових поља; (б) да се издвоје позитивне, односно негативне реакције студената из Косовске Митровице на испитиване религије.

Кључне речи: вербалне асоцијације, асоцијативно поље, називи за религије, српски језик, Косово и Метохија.

Вербалне асоцијације — „везе међу речима које се испољавају као употреба једне речи која има за последицу активирање знања о некој другој речи или изразу”² — имају дугу традицију проучавања у различитим струкама.³ На подручју српске лингвистике студиознији приступ овој проблематици забележен је у последњих двадесетак година, при чему примаран значај има израда *Асоцијативног речника српскога језика (I део; од стимулуса ка реакцији)* (АРСЈ), објављеног 2005. године, те *Обратног асоцијативног речника српскога језика (II део; од реакције ка стимулусу)* (ОАРСЈ), објављеног шест година касније.⁴

Међу одредницама првог тома овог речника — тј. 600 речи које су у слободном асоцијативном експерименту са 800 испитаника (ученика београдских и зрењанинских средњих школа и студената Београдског, Новосадског и Нишког универзитета)

1 Рад је настао у оквиру ангажовања на пројектима *Косово и Метохија између националног идентитета и евроинтеграција* (47023) и *Превод у систему компаративних истраживања српске и стране књижевности и културе* (178019), које финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

2 Пипер 2009, 85.

3 Осврт на историју проучавања асоцијација у психологији, филозофији и лингвистици даје Пипер 2003b, а у педагогији, развојној психологији и другим областима које се баве онтогенетским развојем Гашић-Павишић 1981; 1984.

4 Преглед свих до сада објављених асоцијативних речника у свету даје Драгићевић 2010, 43, а посебан осврт на историјски развој и савремено стање у асоцијативној лексикографији словенских језика Пипер 2003a.

представљале стимулусе⁵ — налази се и седам репрезентата лексике из сакралне сфере: **вера, духовност, побожан, побожност, православни, Свети Сава и црква**. Утврђена асоцијативна поља (АП) датих лексема, међутим, до сада су ретко била предмет истраживачких разматрања:⁶ „Један од узрока неистражености АП лексема из сакралне сфере може бити и одсуство тих лексичких јединица из језгра језичке свести савремених носилаца српскога језика. Ипак, овај податак не умањује социолошки и културолошки значај проучавања квантитативних и квалитативних аспеката присуства представа из сакралне сфере у асоцијативно-вербалној мрежи носилаца српскога језика.”⁷

Допринос испитивању лексике из сакралне сфере кроз призму вербалних асоцијација био је управо један од мотива за настанак овог рада, односно спровођење слободног асоцијативног експеримента са студентима Универзитета у Приштини с привременим седиштем у Косовској Митровици. У том испитивању за речи-стимулусе узети су називи за религије — **будизам, ислам, јудаизам, хришћанство** и три његова хипонима: **православље, католичанство и протестантизам** — који нису обухваћени корпусом одредница из АРСЈ.⁸ Други пак повод за приступање овом истраживању био је допринос и асоцијативним испитивањима на простору Косова и Метохије, где су до сада асоцијације носилаца српског језика прикупљене за стимулусе **српски језик, ћирилица и латиница, реч, књига, закон, хлеб, слава, звоно, светлост, човек, син, царство, смех, гордост, подвиг, љубав, страх, стид**, те низ етнонима.⁹

---

5 У слободном асоцијативном експерименту, који је у основи стварања свих асоцијативних речника, испитаницима (обично омладини од 18 до 25 година, а нарочито студентима) даје се листа од 100 речи-стимулуса и ограничено време за које треба да напишу реакцију (обично неколико секунди по реакцији). На сваки задати стимулус испитаници треба да одговоре само првом речју која им падне на памет. Све добијене (дискретне, слободне) асоцијације на један стимулус распоређују се по опадајућој фреквенцији и чине асоцијативно поље речи-стимулуса које, како примећује Караулов, „није само фрагмент вербалног знања човека, фрагмент семантичких и граматичких односа, већ и део сазнања, мотива и ставова испитаних говорника” (Драгићевић 2010, 40). Валидна асоцијативна поља (а то су поља са најмање 500 реакција) могу се сматрати „материјализованим обликом језичке свести просечног савременог говорника, те (...) се у њима могу пронаћи подаци о свим везама које лексема-стимулус успоставља у језичком систему у датом тренутку” (Стефановић 2013, 285). Те везе су вишедимензионалне, „што има пре свега језичку основу (нпр. лексичку, творбену, морфолошку) или ванјезичку основу (нпр. вредносно-етичку, друштвено-историјску, културолошку итд.)” (Пипер 2009, 85). О методологији прикупљања вербалних асоцијација, мањкавостима асоцијативне методе, врстама вербалних асоцијација, те њиховом опису више у Драгићевић 2010.

6 В. нпр. Кончаревић 2015а; 2015b; 2015c; Петровић 2015; Стефановић 2013.

7 Кончаревић 2015c, 81–82.

8 С друге стране, испитивани називи за религије, уз изузетак лексема **јудаизам и протестантизам**, јесу представљали прве реакције једног броја испитаника на поједине речи-стимулусе из АРСЈ: **православље** 80+21, **хришћанство** 52+11, **ислам** 19+8, **католичанство** 5+3 (и, такође, **католицизам** 3+3) и **будизам** 4+2. Наведена статистика, како је даје ОАРСЈ, показује укупан број испитаника чији је први асоцијат на задате стимулусе био управо дати назив за религију (прва цифра) и укупан број стимулуса који су изазвали такву реакцију (друга цифра). Ти стимулуси (и њихова учесталост јављања) јесу следећи: **православље** вера 17; црква 9; ћирилица, Руси 8; Свети Сава 7; Москва 5; побожност, Срби 4; духовност, руски језик 3; исток 2; Балкан, југ, књига, култура, милосрђе, национализам, побожан, руски, слобода, српски језик 1; **хришћанство** вера 22; милосрђе 12; црква 7; православни 4; Јевреји, катарза, побожност, празноверје, Руси, руски језик, Свети Сава 1; **ислам** Турци 9; исток 3; Бошњаци 2; какао, милосрђе, мржња, празноверје, вера 1; **католичанство** Хрвати, латиница 2; побожност 1 (и **католицизам** глобализам, Хрвати, празноверје 1); **будизам** катарза 3; титоизам 1.

9 В. Рељић 2005, 2012a, 2012b, 2013; Микетић и Башчаревић 2016; Микетић и Ратковић-Стевовић

Наше истраживање спроведено је у периоду март–јун 2017. године са циљем: (а) да се утврде АП поменутих назива за религије и опште карактеристике тих поља; (б) да се издвоје позитивне, односно негативне реакције студентске популације из Косовске Митровице на испитиване религије имајући у виду да је омладина „будући носилац културног и друштвеног живота нације, па се на основу њихових реакција може прогнозирати и скицирати будући културни, политички, језички, психолошки, социолошки портрет нације”¹⁰.

Анонимну асоцијативну анкету у овом истраживању попуњавало је укупно 560 студената Филозофског, Правног, Економског, Природно-математичког и Медицинског факултета, те Факултета техничких наука и Факултета уметности.¹¹ Детаљнији приказ структуре испитаника према полу, узрасту, националности, матерњем језику, месту становања и факултету који студирају даје се у Прилогу 1, док се у Прилогу 2 представљају систематизовани резултати испитивања, односно АП назива за религије наведена према азбучном редоследу речи-стимулуса. У сваком АП асоцијати се дају (без правописних интервенција) редоследом опадајуће учесталости, а у оквиру исте фреквенције азбучним редоследом. Цифра која означава учесталост јављања дата је иза сваког асоцијата, осим оних са фреквенцијом 1. По угледу на APCJ, на крају сваког АП наведена је и статистика, нпр. 560 + 130 + 32 (29, 3) + 85, која показује следеће: прва цифра (560) – укупан број испитаника, односно прикупљених анкета; друга цифра (130) – укупан број различитих реакција на дати стимулус; трећа цифра (32) – укупан број оmissија, што укључује како изостављене одговоре на дати стимулус (29, односно прва цифра у загради), тако и нечитко написане одговоре (3, односно друга цифра у загради); четврта цифра (85) – укупан број идиосинкратичних одговора, тј. реакција на дати стимулус које се јављају само једном.¹² Преглед наведених података за ове иначе опште карактеристике АП (а поред учесталости одговора) — његову распршеност, односно разноврсност асоцијација у АП, број оmissија и идиосинкратичност одговора¹³ — дат је, упоређивања ради, и у Табели 1, док се у Табели 2 издваја фреквенцијски врх¹⁴ сваког АП, односно најфреквентнија асоцијација за сваки задати стимулус; у обе табеле се притом испитивани стимулуси рангирају по опадајућој вредности назначеног параметра.

2013.

10 Караулов, у Пипер и др. 2005, 96.

11 Захваљујемо се свим испитаницима и анкетарима — студентима и професорима наведених факултета — који су својим учешћем у анкетирању омогућили ово истраживање.

12 За разлику од оне дате у APCJ, у наведеној статистици се (иза прве цифре) изостављају подаци о броју испитаника мушког пола, као и броју испитаних студената са друштвених, те природних смерова, јер су они дати или се пак могу установити на основу података представљених у Прилогу 1; с друге стране, овде се (у загради иза треће цифре) прецизирају подаци о броју „правих” оmissија и броју оних (ипак датих) одговора који су у исту категорију сврстани једино због нечитког рукописа.

13 Драгићевић 2010, 46.

14 Пипер 2009, 86.

Табела 1. Разноврсност асоцијација, оmissије и идиосинкратичност одговора у АП назива за религије								
Укупан број испитаника	Укупан број РАЗЛИЧИТИХ реакција		Укупан број (и %) „правих” ОМИСИЈА			Укупан број (и %) ИДИОСИНКРАТИЧНИХ одговора		
	560	протестантизам	152	протестантизам	95	16,97%	протестантизам	103
ислам		130	јудаизам	92	16,49%	јудаизам	90	16,07%
православље		126	католичанство	61	10,89%	ислам	85	15,19%
јудаизам		125	будизам	36	6,43%	хришћанство	78	13,93%
хришћанство		121	православље	35	6,25%	католичанство	72	12,86%
католичанство		120	ислам	29	5,19%	православље	72	12,86%
будизам		110	хришћанство	26	4,64%	будизам	64	11,43%

Табела 2. Фреквенцијски врх АП назива за религије			
СТИМУЛУС	ПРВА АСОЦИЈАЦИЈА У АП	ФРЕКВЕНЦИЈА ПРВЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ (и %)	
будизам	<i>Буда</i>	156	27,86%
католичанство	<i>папа / Папа</i>	138	24,64%
јудаизам	<i>Јуда</i>	125	22,32%
хришћанство	<i>Исус Христ</i> [+ <i>Исус 58 + Исус Христос 20 + Христ 6 + Христос</i>]	78 [163]	13,93% [29,11%]
православље	<i>црква</i>	75	13,39%
ислам	<i>џамија</i>	68	12,14%
протестантизам	<i>Енглеска</i> [<i>Мартин Лутер 46 + Лутер 12</i>]	57 [58]	10,18% [10,36%]

Резултате овог истраживања карактерише, најпре, немали број изостављених одговора: од укупно 3920 тражених реакција (по 560 на сваки од седам стимулуса), празна места јавила су се чак 373 пута, односно у 9,54% случајева, при чему је убедљиво највећи број „правих” оmissија установљен за стимулусе **протестантизам** (код 95 или 16,97% испитаника) и **јудаизам** (код 92 или 16,49% испитаника), а најмањи за **хришћанство** (код 26 или 4,64% испитаника). Узроци изостанка реакција на испитиване стимулусе могли би се притом потражити не само у бојкоту анкетара или пак жељи да се сачува интимност осећања или приватност уверења, већ и у недостатку знања о датој религији, односно непознавању значења речи-стимулуса. Томе у прилог говори и низ (ипак) записаних одговора испитаника попут *не знам, не знам ништа, никад чуо, немам појма, непознато, непознато ми је, непознаница, недефинисано, ништа, немам коментар, не пада ми ништа на памет, ита год*, који се поново у највећем броју утврђују за стимулусе **јудаизам** и **протестантизам**,¹⁵ као и низ чињенично

15 Одговори из наведене групе забележени су укупно 25 пута уз стимулус **јудаизам** (*ништа* 11, не

неутемељених или у најмању руку неочекиваних асоцијација на одређени стимулус какве се, рецимо, бележе у АП лексема **јудаизам** – *Кина* (5), *вера у јуду*, *Индијци*, *кришина*, *статуете*, *сто богова*, *Тибет*; **католичанство** – *џамија* (6), *хоџа*; **будизам** – *папа* (3), *Кришина* (2), *вера у више богова*, *ИСИС*; **протестантизам** – *џихадисти* (3); **хришћанство** – *најранија религија*.

Без обзира на то, обе поменуте групе (како датих) одговора јесу имале свој удео у наведеним статистичким подацима задруге две опште карактеристике АП — разноврсност асоцијација и идиосинкратичност одговора — и свакако су утицале, између осталог, и на највише добијене вредности ових параметара које су, и то у оба случаја, утврђене код АП исте лексеме – **протестантизам** (са 152 различите асоцијације од којих су 103 појединачне). Те би вредности, уз највећи број оmissија (95), могле указивати на то да међу испитиваним називима за религије **протестантизам** означава појам са највишим степеном нестабилности у асоцијативном систему српског језика, односно да се значење овог назива за религију у свести просечних говорника српског језика одликује највишим степеном неодређености и несигурности по питању употребе. Поред тога, овај назив за религију испољава и најслабију асоцијативну везу са најфреквентнијом речи у АП (*Енглеска* 57), о чему ће више речи бити нешто касније.

Судећи по броју оmissија (92), те броју појединачних реакција (90), изразитији степен неодређености и несигурности по питању употребе установљен је и за (по наведеним параметрима) другопласирану лексему **јудаизам**, при чему се њена тек средишња позиционираност по разуђености АП (125) може објаснити, између осталог, и високом, трећепласираном фреквенцијом прве асоцијације (*Јуда* 125).

Да „лексема које имају најфреквентнију прву асоцијацију морају имати укупно мање асоцијација од оних стимулуса које имају прву асоцијацију ниске учесталости”¹⁶ потврђује се, такође, и у случају лексеме **будизам**, код које је, наиме, а у поређењу с осталим називима за религије, установљена и убедљиво најчвршћа асоцијативна веза са фреквенцијским врхом АП (*Буда* 156) и уједно најмања дисперзија АП (110); исти стимулус је, осим тога, изазвао и најмањи број појединачних реакција (64) и оставио не ни тако велики број празних места (код 36 или 6,43% испитаника). Донекле слична ситуација увиђа се и код лексеме **католичанство**, која се, изузев по броју празних места (код 61 или 10,89% испитаника), позиционира одмах уз лексему **будизам** и по чврстини везе са најфреквентнијом асоцијацијом у АП (*папа / Папа* 138), и по распршености АП (120), и по броју идиосинкратичних одговора (датих од стране 72 или 12,86% испитаника, што је такође случај и са лексемом **православље**).

Као што је већ речено, а како то показује и Табела 2, асоцијативна усмереност испитаника на исту реч показала се изразито учесталом код стимулуса **будизам**, **католичанство** и **јудаизам**, при чему је и сама позиционираност лексема *Буда*, *папа / Папа* и *Јуда* у врху АП поменутих назива за религије неприкосновена: асоцијат *Буда* (156) јавља се више од два пута чешће од *Кина* (72) као (убедљиво) другопласиране асоцијације у АП **будизам**, *папа / Папа* (138) четири пута чешће од наредних чланова *Ватикан* (34) и *катедра* (31) у АП **католичанство**, а *Јуда* (125) скоро три пута чешће од *Јевреји* (46) и *издаја* (44) као следећих асоцијата у АП **јудаизам**.

знам 3, непознато 3, недефинисано, не знам ништа, немам коментар, немам појма, не пада ми ништа на памет, непознаница, непознато ми је, шта год), 21 пут уз **протестантизам** (ништа 10, не знам 4, немам појма 3, недефинисано, непознато, никад чуо, шта год), седам пута уз **католичанство** (ништа 5, не знам, непознато), три пута уз **будизам** (ништа 3), два пута уз **хришћанство** (ништа 2) и једанпут уз **ислам** (ништа) и уз **православље** (ништа).

16 Драгићевић 2010, 87.

У односу на поменуте стимулусе, **хришћанство**, **православље**, **ислам** и **протестантизам** бележе, генерално узевши, упола мању учесталост својих првих асоцијација — *Исус Христ* (78), *црква* (75), *џамија* (68) и *Енглеска* (57) — које ту позицију у АП наведених назива за религије заузимају и/или дату фреквентност имају у случају када се асоцијације посматрају изоловано једна од друге. Међутим, ако би се у обзир узело то да су испитаници на различите начине вербализовали исти садржај, онда би стимулус **хришћанство** — а захваљујући сабраним фреквенцијским вредностима асоцијација *Исус Христ* (78), *Исус* (58), *Исус Христос* (20), *Христ* (6) и *Христос*, које је укупно навело 163 или 29,11% испитаника — у Табели 2 превазишао чак и првопласирани **будизам** (156), док би у АП **протестантизам** првопласирани асоцијат *Енглеска* (57) безмало изгубио ову позицију, и то захваљујући сабраним фреквенцијским вредностима (изоловано посматрано, другопласиране) асоцијације *Мартин Лутер* (46) и асоцијације *Лутер* (12), које је укупно навело 58 или 10,36% испитаника. Гледано на исти начин, померања овог типа не би се дала установити нити у самом врху, нити при врху АП **православље** (*црква* 76, коју потом следе *вера* 48 и *крст* 48), док би се у преосталом АП **ислам** реорганизација чланова могла десити једино *при* врху овог поља — *џамија* (68 и *џамије*), *Куран* (50), *Алах* (42), *Мухамед* (42), *муслимани* / *Муслимани* (36) — удруживањем фреквенцијских вредности последњег наведеног асоцијата и асоцијата *муслиман* / *Муслиман* (11), што би ову именицу (коју је навело укупно 47 испитаника) онда померило на трећу позицију у пољу.

Као што већ и наведена група високопласираних асоцијата у АП назива за религије може навестити, семантичку структуру ових поља чине различите значењске области на које се односе добијене вербалне асоцијације — ‘религија и Црква’, ‘топоними’, ‘антропоними’, ‘етноними’, ‘историја’, ‘географија’, ‘култура’, ‘политика’, ‘побуна / војна дејства и њихове последице’, ‘боје’ и др. — при чему ове области нису једнаке ширине, а уз то се и делимично пресецају, тако да неке асоцијације могу припадати и двома значењским областима, па и више њих.¹⁷ Иако због ограничене форме излагања развијенија анализа примера, као и детаљнија разматрања семантичке структуре сваког појединачног АП морају изостати, овде ће се ипак посебно издвојити асоцијати из значењске области ‘побуна / војна дејства и њихове последице (укључујући поделе, расколе, раздвајања)’, јер се они могу сматрати негативном групом реакција (мада не искључиво и изрази са негативном конотацијом). Асоцијације овог типа бележе се у сваком АП, изузев у АП **православље**:

протестантизам – *протест* (23), *протестанти* (22), *побуна* (18), *протести* (12), *побуњеници* (3), *буна* (2), *бунт* (2), *екстремизам* (2), *издвојени* (2), *нереди* (2), *револуција* (2), *борба*, *крв*, *издвојена вера*, *одвајање*, *одвајање од католичанства*, *отпор*, *протест народа*, *раздвајање*, *рат*, *спаљен папски престо*, *хаос*, *хулиганство*; **ислам** – *тероризам* (24), *ИСИС* (12), *рат* (12), *терористи* (7), *џихад* (3), *џихадисти* (2), *бомба*, *екстремисти*, *Исламска држава*, *муџахедин*, *напад*, *насиље*, *немир*, *самоубице*, *свети рат*, *смрт*, *трећи светски рат*, *Фатимина рука*; **католичанство** – *раскол* (4), *подела* (3), *крсташки ратови* (2), *крсташки*, *одвојена хришћанска вера*, *плач*, *подвајање*, *раскол 1054*, *16. век*; **јудаизам** – *Хитлер* (4), *Аушвиц*, *погром Јевреја у II светском рату*, *прогањање*, *рат*, *смрт*, *страдање*, *тлачење*, *угроженост*; **хришћанство** – *крсташки* (2), *раскол* (2), *рат* (2), *велики раскол 1054. г.*, *голгота*, *раскол у хришћанству*; **будизам** – *рат*.

У грађи су, осим тога, забележене и следеће негативне реакције према одређеној религији (Цркви, верницима):¹⁸

¹⁷ Пипер 2009, 89.

¹⁸ Издвојене негативне, као и позитивне реакције које следе у наставку обухватиће изразе које се

јудаизам – издаја (44), глупост (2), зло (2), издајница (2), издајништво (2), затвореност, издаја Христа, издајнице, издајници, издати, кришење вере, неверност, недефинисано, немир, неповерење, непотребно, секта, шта год;

протестантизам – секта (6), безбожници (4), неверници (4), лаж (3), атеизам (2), глупост (2), хладно (2), агресија, анархија, безверници, богохуљење, глупирање, досада, затворена врата, зло, издаја, издајници, измишљотина, кривоверство, крутост, небитан, небитнизам, небитно, неверништво, неверство људи, недефинисано, незадовољство, нелагодност, неодређеност, непотребно, несагласност, нешто између, одбацивање, одскакање, порицање, противност, Рокфелер је измислио ово да подели људе, Рокфелер је смрад!, Сатана, сатанизам, страно, фолиранти, хладнокрвни људи, хладноћа, шта год;

католичанство – копија (5), педофилија (5), зло (2), инквизиција (2), нечистота (2), откупљење грехова парама (2), агресивност, бахатост, болесно, измишљена црква, индугенција (откупљивање греха), католичке папе које силују младе дечаке, кич, конзервативност, неискреност, особеност, охолост, оштрина, откупљење греха, папа педофил, преваре, строгост;

ислам – гнев (2), строгаћа (2), бесмисленост, болесно, брадати фанатици, гађење, далеки, деформисан, заблуда, конзервативност, мизогинија, ниподиштавање жена, нису ми јасни, ограниченост, ограничење, прасе, присиљавање, ригорозност, сваки коментар је сувишан, строг, строгост, супротност;

хришћанство – глупост (2), лицемерје (2), агресивност, грех, манипулација, наметнуто, оптерећење, распали појам о вери, празноверје;

православље – бесмисао, вера која не подржава доста тога!, депресија, лицемерје, манипулација, наметнуто, немоћ, нечистоћа;

будизам – глупост, мит о рођењу Буде који ми је потпуно несхватљив, неприхватљивост, ружни ћелави људи, сало.

С друге стране, позитивне реакције према датој религији које су издвојене из грађе јесу следеће:

православље – љубав (11), мир (11), права вера (8), нада (4), исправно (2), истина (2), једина права вера (2), прави пут (2), породица (2), чистоћа (2), аутентичност, вера у добро, другачији, духовно најјача вероисповест, исправност, истинска вера, корени, кућа (дом), мајка, мир (душевни), најсветлије нешто, оданост, оно што је право, исправно у вери, национална повезаност, права вера у добро, правилно, препород, просветљење, слобода, слога, спокојство, умилно, чврста;

будизам – мир (25), нирвана (16), мудрост (3), смиреност (3), концентрација (2), баланс, духовност, душевни мир, култура, мир и склад, разумно, популарно, свест, свестраност, слобода, спокој, стање нирване;

хришћанство – љубав (15), мир (5), слога (4), у реду (3), васкрсење (2), вера и нада, вера, нада, љубав, вера у којој највише влада мир, живот, искрена вера у добро без католика, исправност, љубав, вера, нада, љубав и мир, људи, мир у целом свету,

---

односе на оно о чему дата религија говори (нпр. грех наспрам рај, џенет, спасење, нада и др.), оно што карактерише заједнице верника или поједине њихове припаднике (нпр. агресивност, бахатост, хладноћа, педофилија и др. наспрам мир, мудрост, љубав, духовност и др.), као и друга сазнања, вредносне ставове, представе, уверења, те емоционално-експресивне реакције испитаника према датој религији, Цркви, верницима. Преглед позитивних асоцијација притом неће садржати називе за божанства, светитеље, света места, свете књиге, верске празнике и обичаје, верске симболе и слично, као ни асоцијат вера (употребљен самостално), јер се он, упркос полисемичности ове лексеме (в. више у Кончаревић 2015b, 23), може тумачити и „само” као хипероним наведених стимулуса.

оданост, одговорност, ок, опроштај, откровење, побожност, препород, рај, слобода избора, спасење, срце, трпеливост, уједињење, чисто, чистоћа;

ислам – мир (5), преданост (3), верност (2), култура, морал, народ, отац, посвећеност, предност, препород, ревност, слога, став, чистоћа, ценет;

јудаизам – љубав (2), духовно, занимљиво, култура, марљивост, мир, неправда, поштовање, праведност, право на веру, свеукупност моралних вредности, човек;

протестантизам – етика (2), доследност, правда, протестантска етика, развој, разум, слобода, толеранција, јединство;

католичанство – брат, повученост, слобода, снага, сунце, толеранција.

Дате листе негативних и позитивних реакција (у којима се стимулуси ређају по опадајућој (укупној) фреквентности једних, односно других асоцијација) показују да су **јудаизам, протестантизам** и **католичанство** лексема са највише негативних и истовремено најмање позитивних реакција, док је код лексема **православље, будизам** и **хришћанство** ситуација обрнута; преостала лексема **ислам**, која у две последње листе заузима средишњу позицију, ипак нагиње ка негативном предзнаку, имајући нарочито у виду немалу учесталост асоцијација из значењске области ‘побуна / војна дејства и њихове последице’. Донекле сличан поредак назива за религије, поред тога, дају и асоцијације које деле компоненту ‘богатство, моћ, утицај’: **јудаизам** – моћ (2), новац (2), златник, злато, јак лоби, масонски покрети, најутицајнији, нови светски поредак; **католичанство** – новац (3), Ватикан и злато, масони; **протестантизам** – богатство, моћ, новац, обогаћивање; **хришћанство** – благостање (2), новац; **православље** – злато; **будизам** – моћ. За разлику од наведених назива за религије, **ислам** у свом АП бележи једино опозитни асоцијат *сиромаштво*, док АП **православље**, поред већ датог *злато*, садржи још и асоцијат *немоћ*.

На крају треба напоменути да овим радом ни издалека није исцрпљена анализа прикупљеног материјала из сакралне сфере, као што то свакако нису ни могућности даљих асоцијативних испитивања на подручју Косова и Метохије.

ПРИЛОГ 1

Место и време одржавања анкете:

Косовска Митровица, март–јун 2017. године

Испитаници:

студенти Универзитета у Приштини с привременим седиштем
у Косовској Митровици

Укупан број испитаника:

560

Факултет:

Филозофски факултет: 219 (39,11%); Природно-математички факултет:
83 (14,82%); Факултет уметности: 72 (12,86%); Правни факултет: 67 (11,96%);
Економски факултет: 56 (10%); Факултет техничких наука: 36 (6,29%);
Медицински факултет: 27 (4,82%)

Пол:

женски 362 (64,64%); мушки 198 (35,36%)

Старосно доба:

19–25 година: 542 (96,78%); више од 25 година: 18 (3,21%)

Место становања (по областима):

Косово и Метохија: 330 (58,98%); централна Србија: 170 (30,36%); Црна Гора:
14 (2,5%); Војводина: 2 (0,36%); Република Српска: 2 (0,36%); неизјашњених:
42 (7,5%)

Националност:

српска / Србин / Српкиња: 526 (93,93%); Бошњак / Бошњакиња: 7 (1,25%);
Горанац / Горанка: 7 (1,25%); Муслиман / Муслиманка: 4 (0,71%);
Ром: 1 (0,18%); неизјашњених: 15 (2,68%)

Матерњи језик:

српски: 548 (97,86%); горански: 5 (0,89%); босански: 3 (0,53%); црногорски: 1
(0,18%); ромски: 1 (0,18%); неизјашњених: 2 (0,36%)

ПРИЛОГ 2

будизам Буда 156; Кина 72; Индија 26; мир 25; медитација 18; нирвана 16; религија 15; вера 13; крава 8; Кинези 7; Будино учење 6; Јапан 6; јога 5; статуа 5; Азија 4; зен 4; реинкарнација 4; храм 4; вера у Кини 3; Кинез 3; кипови 3; мудрост 3; ништа 3; папа 3; Сидарта 3; смиреност 3; Тибет 3; Бог 2; Бог Буда 2; Буда-будни 2; будисти 2; вероисповест 2; виша сила 2; Гаутам Буда 2; жртва 2; Индијци 2; кип 2; концентрација 2; Кришна 2; медитирање 2; свиња 2; учење 2; храна 2; чакра 2; Џејд Буда 2; Шаолин 2; баланс; Будина статуа; будистички храмови и свештеници; Бутан; вера у више богова; веровање; веровање у једног Бога; више; Ганди; глупост; Далај Лама; друга вера; духовност; душевни мир; жуте хаљине; жуто; ИСИС; Јапанци; је религија и филозофија настала у Индији; јутро; кипови (у облику животиња); краве; култура; лотос; магија; мали човек; мир и склад; мирис; мисао; мит о рођењу Буда који ми је потпуно несхватљив; многобројност; монотеистичка религија; моћ; наранџаста боја; наранџасто; невидљиви свет; неприхватљивост; нетеистичка религија; популарно; пробудите се!; разумно; рат; религија и филозофија; ружни ћелави људи; сало; свест; свестраност; свештеник; серија; Сидарта Гаутама; слобода; социјализам; спиритуални вођа; спокој; стање нирване; статуа Буда; Тац Махал; ћелави монаси; ћелави човек; филм; филозофија; хришћанство; цртани филм; Џингис Кан; **560 + 110 + 37 (36, 1) + 64**

ислам дамија 68; Куран 50; Алах 42; Мухамед 42; муслимани / Муслимани 36 (муслимани 31 / Муслимани 5); тероризам 24; Турска 18; вера 14; ИСИС 12; рат 12; муслиман / Муслиман 11 (муслиман 8 / Муслиман 3); религија 10; месец / мјесец 8 (месец 7 / мјесец 1); терористи 7; полумесец 6; Турци 6; исламисти 5; мир 5; Арабија 4; марама 4; Бајрам / бајрам 3 (Бајрам 2 / бајрам 1); Иран 3; Истамбул / Инстанбул 3 (Истамбул 1 / Истанбул 2); Мека и Медина 3; монотеистичка религија 3; преданост 3; Рамазан 3; хоџа / Хоџа 3 (хоџа 2 / Хоџа 1); цихад 3; Алаху егбер 2; Албанци 2; верност 2; вероисповест 2; гнев 2; Емир Пепић 2; исток 2; клањање 2; Мека 2; месец и звезда 2; Саудијска Арабија 2; Сирија 2; строгања 2; фереџа 2; хиџаб 2; цихадисти 2; Азија; Алаху-Акбар; Албанија; Арапски Емирати; баклава; бесмисленост; Блиски Исток; Бог; Бог Алах; болесно; бомба; Босна; брада; брадати фанатици; брег; бркови; будизам; витраж; гађење; Горанци; далеки; Денис; деформисан; држава; екстремисти; Емил; заблуда; звезда; звезда – месец; зелена боја; Ирак; исламска вероисповест; Исламска држава; исламска исповест; јагње; камила; кастрирање; конзервативност; култура; манџије; мизогинија; морал; муслиманска религија; муџахедин; напад; насиље; немир; ниподиштавање жена; нису ми јасни; ништа; ограниченост; ограничење; орнаменти; отац; Пазар; подељена религија; посвећеност; прасе; предност; предрасуде; препород; присиљавање; Расим и Муфтија; ревноност; ригорозност; самоубице; сваки коментар је сувишан; свети рат; серија; сиромаштво; слога; смрт; став; строг; строгост; супротност; тепих; трећи светски рат; турбан; Фатимина рука; царство; црвено; чистоћа; дамије; џенет; **560 + 130 + 32 (29, 3) + 85**

јудаизам Јуда 125; Јевреји 46; издаја 44; Израел 31; вера / вјера 13 (вера 12 / вјера 1); ништа 11; звезда 8; Јерусалим 7; Индија 6; Јахве 6; Мојсије 6; синагога 6; Стари завет / Стари Завет 6 (Стари завет 4 / Стари Завет 2); Давидова звезда 5; Кина 5; религија 5; Хитлер 4; веровање у једног бога 3; Јевреј 3; медитација 3; не знам 3; непознато 3; вероисповест 2; глупост 2; Египат 2; зло 2; издајица 2; издајништво 2; јеврејска религија 2; левичари 2; љубав 2; моћ 2; новац 2; Ханука 2; црква 2; Аврам; Азија; апостол; Аушвиц; бестелесно биће; Бог; браде и шешири; вера у бестелесног бога; вера у јуду; врховни; Давид; дрвеће; друга вера; духовни Бог; духовни покрет; духовно; занимљиво; затвореност; златник; злато; издаја Христа; издајице; издајници; издати; Илuminати; Индијци; ислам; Исток; историја; Исус; јак лоби; Јаховини сведоци; Јеврејин; један бог; Јехова; Јуда издајник; јудисти; књига; кришна; крст; кршење вере; култура; легенда; мањина; марљивост; масонски покрети; мир; најутицајнији; неверност; недефинисано; не знам ништа; немам коментар; немам појма; немир; не пада ми ништа на памет; неповерење; непознаница; непознато ми је; непотребно; неправда; нови светски поредак; нос; опредељење; Пасха; погром Јевреја у II светском рату; почетак; поштовање; праведност; право на веру; празник; прогањање; пророк; рабин; рат; ритуали; сведочашће; свећњак; свеукупност моралних вредности; секта; смрт; сто богова; страдање; статуе; Тибет; тлачење; трговци; угроженост; црвено; човек; шта год; **560 + 125 + 95 (92, 3) + 90**

католичанство папа / Папа 138 (папа 99 / Папа 39); Ватикан 34; катедрала 31; Рим 23; Хрватска 19; Хрвати 15; вера 13; католици 12; Запад 9; катедрале 7; црква 7; цамија 6; Америка 5; католичка црква 5; копија 5; крст 5; ништа 5; оргуље 5; педофилија 5; Енглеска 4; Италија 4; католик 4; миса 4; раскол 4; универзални 4; хришћанство 4; Исус Христ 3; Немачка 3; новац 3; подела 3; Степинац 3; Хрват 3; Бог 2; вероисповест 2; Енглези 2; Западна Европа 2; западно римско царство 2; зло 2; инквизиција 2; капа 2; католички Божић 2; крсташки ратови 2; нечистота 2; откупљење грехова парама 2; пост 2; религија 2; сагласност 2; Шпанија 2; агресивност; Американци – Латино Американци; бахатост; бела крагна; Божић; Божић католички; болесно; брат; Ватикан и архитектура; Ватикан и злато; вера слична нашој; витражи; Грци; друг из средње; друга страна; Запад – Америка; западна хришћанска црква; измишљена црква; икона; индулгенција (откупљивање греха); католицизам; католичке папе које силују младе дечаке; католичке серије; кич; конзервативност; крсташки; крсте се целом шаком; масони; Месија; месо; млади папа; највећа вера на планети; највећа хришћанска вероисповест на планети; не знам; неискреност; непознато; одвојена хришћанска вера; олтар; они били католици, а ја православлац; особеност; откупљење греха; охолост; оштрина; папа педофил; певање у цркви; плач; повученост; подвајање; политика; православље; преваре; раскол 1054; римокатоличка црква; Румунија; Света Столица; скулптура; слобода; Словачка; снага; строгост; сунце; толеранција; ћурка; фратар; хоца; хрватско католичанство; Христ; хришћанска вера; Цариградска и Римска патријаршија; шака; Шпанци; 16. век; **560 + 120 + 61 (61, 0) + 72**

православље црква 76; вера 48; крст 48; Србија 31; Русија 22; слава 21; Срби 21; Исус Христ 15; љубав 11; мир 11; Бог / бог 8 (Бог 6 / бог 2); права вера 8; Исус 7; патријарх 7; Библија 6; Божић 6; литургија 6; икона 5; Исток / исток 5 (Исток 3/ исток 2); манастир 5; поп 5; православна црква 5; Грчка 4; нада 4; Исус Христос 3; молитва 3; Руси 3; свештенство 3; славе 3; Христос 3; хришћанство 3; вероисповест 2; долази са југа 2; исправно 2; истина 2; једина права вера 2; Качавенда 2; крштење 2; Ми, Грци, Руси 2; Отац, Син и Свети Дух 2; породица 2; пост 2; прави пут 2; православлац 2;

религија 2; Свети Сава 2; Свето писмо 2; свештеник 2; славски колач 2; Словени 2; три прста 2; Ускрс 2; учење 2; чистоћа 2; аутентичност; бесмисао; вера која не подржава доста тога!; вера у Бога; вера у добро; веровање; веровање у Бога; Галија; грегоријански календар; депресија; другачији; духовно најјача вероисповест; злато; исправност; истинска вера; Исток – Русија; источна хришћанска црква; Јерусалим; југ; католици; колеге са факултета; корени; Косово; кућа (дом); лицемерје; мајка; манастири; манипулација; мир (душевни); монах; најсветлије нешто; наметнуто; национална повезаност; немоћ; нечистоћа; ништа; обичај; оданост; оно што је право, исправно у вери; ортодокс; ортодоксија; Острог; Павле (патријарх); патријаршија; права вера у добро; правилно; православна вера; православна вероисповест; православни; православци; празници; препород; причест; просветљење; река; Света Гора; свећа; слобода; слога; спокојство; српска вера; Српска православна црква; Српска црква; српског рода; тамјан; умилно; Хиландар; хлеб и вино; храм; храм св. Саве; хришћани; цркве – манастири; чврста; **560 + 127 + 35 (35, 0) + 73**

протестантизам Енглеска 57; Мартин Лутер 46; протест 23; протестанти 22; побуна 18; Лутер 12; протести 12; вера 11; Енглези 10; ништа 10; вероисповест 8; Немачка 8; Америка 6; Велика Британија 6; Пољска 6; римокатоличка црква 6; секта 6; Шпанија 6; Мартин Лутер Кинг 5; Хенри VIII 5; безбожници 4; група 4; неверници 4; не знам 4; Афро Американци 3; Запад / запад 3 (Запад 2 / запад 1); лаж 3; немам појма 3; побуњеници 3; правац 3; протестантска црква 3; реформа 3; црква 3; цихадисти 3; атеизам 2; Белгија 2; буна 2; бунт 2; глупост 2; екстремизам 2; Елизабета 2; етика 2; издвојени 2; Лутер Кинг 2; нереди 2; револуција 2; религија 2; САД 2; хладно 2; агресија; анархија; безверници; био у склопу католичке цркве; Бог; богатство; Богородица; богохуљење; борба; брак; Британци; време; гитара у цркви; глупирање; доказ; досада; доследност; Жан Калвин; заговорник; запад – Немачка; затворена врата; зло; издаја; издајници; издвојена вера; измишљотина; Ирска; јединство; Јеховини сведоци; књига; крв; кривоверство; крутост; лик из америчке серије; Лондон; мањина; Мартин Л. Кинг; моћ; народ; небитан; небитнизам; небитно; неверништво; неверство људи; недефинисано; незадовољство; нелагодност; необичност; неодређеност; непознато; непотребно; несаслагодност; нешто између; никад чуо; новац; обогаћивање; одбацивање; одвајање; одвајање од католичанства; одскакање; опредељење; отпор; порицање; правда; промена; протест народа; протестантска етика; противност; прошлост; радничка класа; развој; раздвајање; разум; рат; реформација; реформација у XVI веку; Рокфелер је измислио ово да подели људе; Рокфелер је смрад!; Сатана; сатанизам; скуп; скуп људи; слобода; Словенија; спаљен папски престо; страно; субота; толеранција; трећа највећа хришћанска вероисповест на планети; Уједињено Краљевство; фолиранти; Француска; Фридрих Ниче; хаос; хладнокрвни људи; хладноћа; Холандија; хришћанска вероисповест; хришћанство; хулиганство; црква протестантска; цркве; шта год; **560 + 152 + 97 (95, 2) + 103**

хришћанство Исус Христ 78; Исус 58; крст 55; црква 46; вера / вјера 42 (вера 41 / вјера 1); Исус Христос 20; Бог / бог 16 (Бог 13 / бог 3); љубав 15; Библија 9; подела 7; Срби 7; Србија 7; Божић 6; Христ 6; мир 5; вероисповест 4; Европа 4; Јерусалим 4; манастир 4; православље 4; слога 4; Завет 3; Константин 3; пост 3; религија 3; Русија 3; слава 3; Стари и Нови завет 3; у реду 3; хришћани 3; хришћанин 3; 1054. 3; благостање 2; васкрсење 2; глупост 2; голгота 2; крсташи 2; лицемерје 2; Милански едикт 2; ништа 2; раскол 2; рат 2; Србин 2; Абрахам; агресивност; Аја Софија; бадњаци; велики раскол 1054. г.; вера и нада; вера, нада, љубав; вера у Бога; вера у којој највише влада мир; вера

у Христа; веровање; већинска религија; Византија; грех; Грчка; дрвени крст; енглеска историја; живот; западни свет; измењено; искрена вера у добро без католика; исправност; једна од три највеће монотеистичке религије; католици и православци; католичка и православна црква; Косово; крст часни и три прста; литургија; љубав, вера, нада; љубав и мир; љубичасто; људи; манипулација; мир у целом свету; молитва; монотеистичка религија; монотеистичко; мученик; Наисус; најбројнија религија; најмногобројнија; најранија религија; наметнуто; наслеђе; новац; оданост; одговорност; ок; опроштај; оптерећење; откровење; патријарх; побожност; подељено; покрет; православка; православци и католици; празноверје; препород; Путин; рај; раскол у хришћанству; распали појам о вери; религијски обичаји; Рим; Свето писмо; свештеник; слобода избора; спасење; срце; три прста; Тројство; трпеливост; уједињење; Христос; Цар Константин; чисто; чистоћа; **560 + 121 + 26 (26, 0) + 78**

Литература

Гашић-Павишић, Слободанка (1981): *Слободне асоцијације речи код деце, карактеристике и педагошке импликације*. Београд: Институт за педагошка истраживања; Просвета.

Гашић-Павишић, Слободанка (1984): *Асоцијативне норме за предшколски узраст*. Београд: Институт за педагошка истраживања; Просвета.

Драгићевић, Рајна (2010): *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

Драгићевић, Рајна, Пипер, Предраг, и Стефановић, Марија (2011): *Обратни асоцијативни речник српског језика (II део; од реакције ка стимулусу)*. Београд: Службени гласник; Београдска књига.

Кончаревић, Ксенија (2015а): Асоцијативни речници као извор за проучавање религиозности у постатеистичким друштвима источне и југоисточне Европе (на материјалу речника српског и руског језика). *Socjolingwistyka XXIX*. Kraków: Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 171–190.

Кончаревић, Ксенија (2015б): Језик о религиозности: методолошке схеме истраживања. У: Ђук, М. и др. (ур.) *Култура у огледалу језика и књижевности* (Зборник радова са треће међународне конференције „Култура у огледалу језика и књижевности”, Београд, 24–25. мај 2014. године). Београд: Алфа универзитет, Факултет за стране језике, 11–26.

Кончаревић, Ксенија (2015с): Религиозност кроз призму вербалних асоцијација носилаца српског језика. *Српски језик XX*, 79–93.

Петровић, Срђан (2015): Стереотип духовности у језичкој свести говорника руског и српског језика (на материјалу асоцијативних речника). *Славистика XIX*, 285–295.

Пипер, Предраг (2003а): Асоцијативни речници словенских речника и етнокултурни стереотипи. *Славистика VII*, 22–32.

Пипер, Предраг (2003б): О проучавању вербалних асоцијација. У: Совиљ, М. и др. (ур.) *Језик и говор*. Београд: Институт за експерименталну фонетику и патологију.

Пипер, Предраг (2009): Реч *Косово* и њене вербалне асоцијације у српском језику. *Даница 15*, 85–95.

Пипер, Предраг, Драгићевић, Рајна, и Стефановић, Марија (2005): *Асоцијативни речник српског језика (I део; од стимулуса ка реакцији)*. Београд: Београдска књига; Службени лист СЦГ; Филолошки факултет у Београду.

Рељић, Митра (2005): Српски језик у систему вербалних асоцијација косметске популације. *Славистика IX*. Београд: Славистичко друштво Србије; Филолошки факултет, 86–93.

Рељић, Митра (2012а): Прототипична ситуација и узроци стида у асоцијацијама косметских респондената. *Славистика XVI*. Београд: Славистичко друштво Србије; Филолошки факултет, 110–118.

Рељић, Митра (2012б): Прототипични узрочници страха у асоцијацијама косметских респондената. У: Стојановић, Ј. (ур.) *Српско језичко наслеђе на простору данашње Црне Горе и српски језик данас* (Зборник радова са Међународног научног скупа одржаног у Херцег Новом, 20–23. априла 2012. године). Никшић: Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, Одјељење за српски језик и књижевност; Матица српска у Новом Саду, 261–270.

Рељић, Митра (2013): Асоцијативни искази у контексту „сапребивања у телу или у истом духу” и њихов комуникацијски потенцијал. У: Грковић-Мејдор, Ј. и Кончаревић, К. (ур.) *Теолингвистичка проучавања словенских језика*. Београд: Српска академија наука и уметности, Одељење за српски језик и књижевност, 235–254.

Микетић, Сања, и Башчаревић, Иван (2016): Ћирилица као обележје националног идентитета код студентске популације Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици. *Зборник радова Филозофског факултета XLVI* (1). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 49–65.

Микетић, Сања, и Ратковић Стевовић, Јелена (2013): Реакције испитаника из Косовске Митровице на етнониме као речи-стимулусе. *Зборник радова Филозофског факултета XLIII* (1). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 107–123.

Стефановић, Марија (2013): *Црква* у асоцијативном систему српског језика. У: Грковић-Мејдор, Ј. и Кончаревић, К. (ур.) *Теолингвистичка проучавања словенских језика*. Београд: Српска академија наука и уметности, Одељење за српски језик и књижевност, 285–294.

Dragana Spasić
Branislava Dilparić

**NAMES OF RELIGIONS IN THE WORD-ASSOCIATIONS NETWORK
OF THE STUDENTS IN KOSOVSKA MITROVICA**

The paper presents the results of a free-association experiment conducted in the period May–June 2017 with 560 students of the University of Priština with a temporary head office in Kosovska Mitrovica in order: (a) to establish associative fields of Serbian names for religions, which are not included in the material of *Asocijativni rečnik srpskoga jezika* (*The Associative Dictionary of the Serbian Language*) — **budizam** (Buddhism), **islam** (Islam), **judaizam** (Judaism) and **hrišćanstvo** (Christianity), together with its three hyponyms: **pravoslavlje** (Eastern Orthodoxy), **katoličanstvo** (Catholicism) and **protestantizam** (Protestantism), as well as the general characteristics of the fields; (b) to take an insight into positive and negative reactions of the Kosovo-Metohija students to the examined stimuli.

The results of the survey show that the associative fields of the lexemes **judaizam**, **protestantizam**, **katoličanstvo** and **islam** contain the most negative and at the same time least positive reactions, while in the case of the lexemes **pravoslavlje**, **hrišćanstvo** and **budizam**, the situation is reversed.

Плѣтъ въ ѿрочѣннѣ. унѣтотѣ
ѡтѣ ѡушенѣ кѣѣ ѡушѣ брага :
ннѣ гла. н. салогла на :

Прѣщесѣ бранѣ плѣтъ сеын.
пѣтнмъ сеаховно. разрарѣ
шнмъ сеаевоузъ безаконнѣ.
разрарѣлъ сеаевоузъ безаконнѣ.
пѣтнмъ сеаевоузъ безаконнѣ.
ннѣ безаконнѣ растрѣдѣлъ.
даднмъ сеаевоушнмъ хлѣбъ.
ннѣ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
дапркмемъ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
гла. ннѣ. бо. гла. н :

Унѣтнмъ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
наголтнмъ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
прѣ. бѣрѣ. гла. з. не ѡврашнмъ
цаѣтѣ ѡнѣгоу сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
ннѣ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
попрѣдѣмъ. сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
салогла на. рѣцнмъ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.

Прѣдѣтѣ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
мѣстннѣ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
ннѣ сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.
сеаевоушнмъ сеаевоушнмъ.

III

